

Minjastofnun
Íslands

The Cultural
Heritage Agency
of Iceland

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið
Skuggasundi 1
150 Reykjavík

9. desember 2019
MÍ201912-0035/ 6.00 / I.S.K.

Rannsóknar- og
miðlunarsvið

Suðurgata 39
101 Reykjavík

(354) 570 13 00

www.minjastofnun.is

Kennitala: 440113-0280

**Inga Sóley
Kristjónudóttir**

ingasoley@minjastofnun.is

Áform um frumvarp til laga um Hálendisþjóðgarð

Minjastofnun hefur nú til umsagnar áform um frumvarp til laga um Hálendisþjóðgarð sem kynnt var í samráðsgátt Stjórnarráðsins dagsett 20. nóvember 2019. Áður hafa verið kynntar í samráðsgátt stjórnvalda hugmyndir þverpólítískrar nefndar að einstökum þáttum hálendisþjóðgarðs sem Minjastofnun hefur fjallað um og gert athugasemdir við. Þrátt fyrir ítrekaðar athugasemdir Minjastofnunar um skort á samráði og aðkomu að vinnu um stofnun hálendisþjóðgarðs hefur ekki verið bætt úr.

Hálendisþjóðgarður eins og hann er áætlaður mun ná yfir allt að 40% landsvæðis Íslands. Svæðið nær ekki eingöngu yfir svæði með merkilegum og áhugaverðum náttúruminum heldur einnig yfir mörg menningarminjasvæði, bæði búsetulandslag og einstaka fornleifar. Undir fornleifar heyra ekki eingöngu sjáanlegar minjar heldur einnig þær sem leynast undir yfirborði, gamlar leiðir og sögustaðir. Er því vel hægt að skilgreina meirihluta miðhálendis sem menningarlandslag.

Um menningarminjar á Íslandi eru í gildi lög um menningarminjar nr. 80/2012 og starfar Minjastofnun Íslands samkvæmt ákvæðum þeirra og fer með framkvæmd minjavörslu. Í umfjöllun um úrlausnarefni áforma um lagasetningu um Hálendisþjóðgarð er þar réttilega bent á að menningarminjar séu á forræði Minjastofnunar Íslands. Þá kemur fram í umfjöllun um samráð að skörun er við stjórnarmálefni mennta- og menningarmálaráðuneytis vegna menningarminja. Þrátt fyrir þetta eru lög um menningarminjar nr. 80/2012 ekki talin upp meðal grundvallarlöggjafar sem taka þarf tillit til. Mjög mikilvægt er að lög um Hálendisþjóðgarð valdi ekki óvissu um túlkun laga um menningarminjar eða um stjórnsýslu málaflokksins og lögbundið hlutverk Minjastofnunar. Minjastofnun áréttar að lög um menningarminjar nr. 80/2012 ganga framar öðrum lögum varðandi stjórn og umsýslu menningarminja.

Í skjali um áform um lagasetningu um Hálendisþjóðgarð er áætlað að samhliða verði lagt fram frumvarp til laga um stofnun sem fer með málefni allra friðlýstra svæða og þjóðgarða. Hér er væntanlega átt við stofnun sem fer með málefni allra friðlýstra náttúrusvæða en friðlýst minjasvæði heyra undir Minjastofnun Íslands. Þá ættu þjóðgarðar

sem stofnaðir hafa verið fyrst og fremst til verndar minja- og menningarlandslags í raun að heyra undir Minjastofnun. Minjastofnun bendir einnig á að menningarminjar njóta þegar verndar skv. menningarminjalögum hvort sem þær eru friðlýstar sérstaklega eða friðaðar vegna aldursákvæðis.

Í mati á áhrifum lagasetningar er greining og mat á fjárhagslegum áhrifaþáttum. Fram kemur að í fjármálaáætlun 2020-2024 er gert ráð fyrir auknu rekstrarframlagi vegna þeirra verkefna sem verða á ábyrgðarsviði þjóðgarðsins. Þá er eingöngu gert ráð fyrir auknum útgjöldum í fjármálaáætlun til verkefna á sviði náttúruverndar þrátt fyrir að markmið þjóðgarðs sé samkvæmt fyrri tillögum nefndar um stjórnunar- og verndaráætlun verndun og kynning náttúru og menningarminja. Minjastofnun Íslands bendir á að nauðsynlegt sé að gert sé ráð fyrir auknu fjármagni til Minjastofnunar Íslands. Minjastofnun er sú stofnun sem fer með minjavörslu á landinu öllu þar með talið fyrirhuguðu þjóðgarðssvæði en ekki hefur verið gert ráð fyrir neinu fjármagni til hennar þrátt fyrir að ljóst sé að útgjöld muni aukast með stofnun þjóðgarðs. Ekki verður hægt að fullnægja fyrirhuguðum markmiðum þjóðgarðs um kynningu og verndun menningarminja sé ekki áætlað neitt fjármagn til þess.

Í mati á áhrifum lagasetningar er einnig gert ráð fyrir aukinni aðkomu sveitarfélaga og frjálsra félagasamtaka að stjórnun og umsjón náttúruverndarsvæða. Í frumvarpi að lögum um Hálendisþjóðgarð þarf að koma skýrt fram að þau ákvæði gildi eingöngu um stjórnun og umsjón náttúrusvæða en menningarminjar séu áfram í umsjón Minjastofnunar. Þá þarf sérstaklega að ítreka í greinargerð að þetta eigi einnig við um svæði sem flokkist sem bæði náttúruverndarsvæði og menningarminjar en slík svæði eru t.d. Skaftafell.

Virðingarfyllst,
f.h. Minjastofnunar Íslands

Inga Sóley Kristjónudóttir
Verkefnastjóri